

Komedianterna

Komedianterna

fritt efter Graham Greene

av Christian Lanciai (2016)

Personerna:

Brown

Smith

Mrs Smith

Jones

En purser

Doktor Magiot

Joseph

Martha

Concasseur

Andra medlemmar av Tontons Macoute

Handlingen äger rum på Haiti under Papa Docs tid.

Scen 1. I baren ombord på *Medea*.

Brown Det menar ni inte?
Smith Jo, det menar jag verkligen.
Brown Presidentkandidat Smith?
Smith Ja. William Smith.
Mrs Han menar vad han säger. Det kan jag intyga.
Brown Det betvivlar jag inte. Det verkar bara så befängt. En amerikansk presidentkandidat Smith på väg till Haiti av alla ställen.
Smith Det var då det. Det var bara en gång.
Brown Vilket år var det?
Smith 1948.
Brown Så ni förlorade mot Truman?
Mrs Vi fick ändå över tio tusen röster.
Brown Alltid något. En gång och aldrig mer?
Smith En gång var en upplevelse för livet.
Jones Somligt får man bara uppleva en gång.
Smith Hur var namnet?
Jones Jones. Major Jones.

Smith Militärt förflutet?

Jones Stort förflutet. I Burma.

Smith Innan det blev självständigt och bröt sig ut ur samväldet och blev diktatur.

Jones Korrekt.

Brown Ni skämtar. Ni kan väl inte heta Smith och Jones och vara presidentkandidat och major?

Smith Vi skämtar inte. I Amerika försöker man bli president på blodigt allvar. Alla har rätt att försöka. Det är ett fritt land.

Jones Vem är ni själv?

Brown Ursäkta. Jag blev efter i presentationen. Mitt namn är faktiskt Brown. Jag är född sådan. Det är ingens fel.

Jones Så vi är Smith, Jones och Brown. Inget fel i det. Någon titel?

Brown Nej, jag är bara Brown. Men jag driver ett hotell i den gudsförgätna hålan Port-au-Prince.

Smith Jag förmodar att det är där vi ska bo. Vad heter hotellet?

Brown Trianon. Det ligger strax ovanför staden.

Smith Ja, det är där vi ska vara. Angenämt att få träffa hotellvärderna innan vi ens stigit i land. *(skakar hjärtligt hand med Brown)*

Mrs Vi har inte beställt något hotell, William.

Smith Därför har vi gjort det nu. Man ska gripa tillfället i flykten. Annars missar man fåget.

Brown Rätt så. Ni blir mina hedersgäster. Det är inte alltid man får en presidentkandidat som gäst. Men vad tusan för er till Tahiti?

Smith Jag har ett personligt rekommendationsbrev till ministern för socialvården.

Purse Det finns ingen socialvård. Ni skulle se råttorna. Stora som terrier...

Brown Oroa er inte. I mitt hotell är ni säkra, långt borta från stadens råttor och skottlossningar...

Mrs Skjuter de i Port-au-Prince? Varför skjuter de?

Brown Det hörs inte upp till oss. Och vanligen går de tystare fram.

Mrs Vilka är *de*?

Purse Tontons Macoute, presidentens hejdukar. De har svarta glasögon, och de gör sina påhälsningar efter mörkrets inbrott.

Smith Han försöker skrämma oss, min vän. Något sådant ingick inte i programmet vi fick från turistbyrån.

Mrs Föga anar han att vi inte är lättskrämda.

Smith I nödfall kanske vi kan få någon protektion från vår vän majoren här. Vad var ni med om för krig?

Jones Var bara lugna. Ge mig 50 kommandosoldater, och vi går fram genom landet som en dos laxermedel.

Smith Var ni med i kommandotrupporna?

Jones En annan gren av samma gäng.

Mrs Så spännande!

Jones Hur spännande som helst. – Men hur i all världen kom ni i besittning av ett hotell i Port-au-Prince av alla hålor i världen?

Brown Ett arv från min mor. Hon var från Monte Carlo.

Mrs Så exotiskt! Där kan vad som helst hända.

Brown Det gjorde det också.

Mrs Men hur kom hon från Monte Carlo till Haiti?

Jones Mycket relevant fråga. Är man hemma i Monte Carlo utvandrar man inte till Haiti.

Brown Det var hennes hemlighet. Jag förlorade kontakten med henne. Sedan hörde hon av sig från Haiti efter många år och bad mig komma förbi. Hon hade kommit i besittning av ett hotell. Tydligt var det inte alls planerat, men där var hon och hotellet, så jag reste dit. Medan jag var där och hälsade på dog hon. Så jag fick överta hotellet. Det var andra tider då. Det var under de åren jag drog fram mitt hotell till stjärnstatus. Sedan kom Papa Doc och förstörde allt. Det är numera världens gräsligaste diktatur. Jag lämnade för att försöka sälja hotellet i New York men misslyckades, så nu är jag på väg tillbaka igen.

Jones Vad tänker ni göra?

Brown Det enda jag *kan* göra. Det bästa av saken. Den kan ändå knappast bli sämre.

Smith Det var väl därför de skickade oss till Haiti. Som missionär i humanitär hjälp trodde de väl att vi om några kunde göra någonting åt saken. Jag tvivlar på det, men jag tänker försöka. Och ni, Jones, vad lockar er till Haiti?

Jones Allt möjligt. Jag är född äventyrare.

Mrs Så ska det låta!

Brown Låt oss ta en drink på det. Jag bjuder! Välkomna till mitt skumraskhotell Trianon i Port-au-Prince, det bästa och enda fungerande hotellet i staden!

Smith Det ser vi fram emot!

Jones Skål! (*De skålar.*)

Scen 2. Hotellet.

Magiot Jag beklagar olägenheten, Brown. Ni skulle inte ha kommit tillbaka.

Brown Vad kunde jag göra? Jag kunde inte sälja hotellet i New York trots vårt oemotståndliga turistprospekt från framgångens dagar. Ingen vill köpa ett hotell i Port-au-Prince. Det är som att försöka sälja en sjuk elefant.

Magiot Det lär knappast bli bättre här.

Brown Det förvånar mig att ni fortfarande är kvar här och levande.

Magiot Vänta bara. Man behöver mig som läkare, jag är respekterad, men förr eller senare känner hyenorna vittringen av mina lik.

Brown Det är mitt lik som nu bekymrar mig. Vi har haft ett självmord för mycket här tidigare.

Magiot Jag minns. Den stackars Marcel. Er mors siste älskare. Var det bara för att hon dog som han hängde sig?

Brown Hon gav honom en tredjedel av aktierna i hotellet. Jag köpte upp dem, och han fick mer än rejält betalt för dem.

Magiot Ni minns, att jag rådde er att sälja alla era till honom. Så hade ni bekvämast sluppit hotellet. Nu är det för sent.

Brown Men det här självmordet är en värre historia. Inget självmord är bra för något hotell, men inget hade kunnat vara värre än detta. Kocken och städerskan har stuckit, och stackars Joseph är skräckslagen. Jag kände honom inte ens. Varför kom han hit?

Magiot Det var väl den sista möjligheten för honom att känna sig säker någonstans. Det är inte lätt att vara minister i detta land.

Brown Och stackars Jones ombord hade ett rekommendationsbrev till honom. Det är väl därför han har blivit kvarhållen av polisen.

Magiot Han lär inte komma undan med livet med ett sådant brott. Ett rekommendationsbrev till en avsatt minister kan bara bestraffas med samma straff som drabbar ministern.

Brown Han gick händelserna i förväg. Han är död.

Magiot Om Jones har tur slipper han råka ut för samma öde, men han behöver mycket tur.

Smith (utanför) Är det någon hemma? Här verkar tomt.

Brown Det är mina gäster från båten. – Välkomna, Mr och Mrs Smith! Ni får hela John Barrymoresviten för er själva, hotellets perfektaste rum med den vackraste utsikten!

Mrs Det tackar vi för. Hör ni, det sitter någon i den torrlagda swimmingpoolen.

Brown Det är bara en tiggare. De söker sig ibland hit på natten. Där är svalt. Vi skall strax fylla den med vatten.

Smith Det är bäst ni väcker tiggaren först. Han tycks sova.

Brown Ja, han sover ruset av sig. Det brukar de göra. Joseph, visa våra gäster till John Barrymoresviten! De är våra hedersgäster från Amerika.

Mrs Glöm inte att min man var presidentkandidat.

Brown Precis. (*Joseph går ut med gästerna.*)

Kan ni ta hand om liket?

Magiot Med risk för mitt liv. Jag ska se vad jag kan göra. Min son känner en del mindre rädda ungdomar. Sedan är det bäst ni spolar rent blodet och sätter på vattnet.

Brown Om det finns något vatten.

Magiot Men varför valde han swimmingpoolen?

Brown Han kände sig inte välkommen här. När varken kocken eller städerskan lyckades få honom att lämna lämnade de själva. Joseph lyckades inte heller. Han satte sig väl där han kände sig minst i vägen, och det var det bästa stället att skära upp ådrorna på.

Magiot Stackars hälsoministern!

Brown Säg inte annat.

Magiot Ta det försiktigt, Brown, och gratulerar till dina nya gäster.

Brown De första sedan jag avreste. Jones skulle ha kommit hit också, men han blev på vägen.

Magiot Om han kommer fram till slut har han säkert något intressant att berätta.

Brown Låt oss hoppas på det. (*De skakar hand, och Magiot går.*)

Joseph, en dubbel.

Joseph Välkommen hem, Sir!

Jones (knackar på fönstret) Psst, Brown!

Brown Du lever! (*skyndar fram och släpper in honom genom fönstret*) Hur bar du dig åt? Du har tydligen blivit både mörbultad och omplåstrad.

Jones Jag är van. Det hade kunnat vara värre, men jag tycks alltid klara mig.

Brown Vad åkte du fast för? Smuggling?

Jones Inte alls. Fel introduktionsbrev. Den general jag trodde mig finna mig i säkra händer hos här i Port-au-Prince satt själv i fängelse. Tydligen var mitt introduktionsbrev med dess tungviktarreferens förlegat. Man kan aldrig lita på militärer.

Brown Men hur kom du ut? Vad hände?

Jones De ville veta vad jag hade haft för samröre med den kasserade generalen. Jag hade naturligtvis aldrig träffat honom. Då trodde de att de kunde förändra verkligheten med att klå upp mig, och när de inte lyckades fick de skaffa en läkare att reparera mig, när det hotade bli en diplomatisk incident enär jag faktiskt var brittisk medborgare. Amerikanska beskickningen är utslängd från Haiti, men vi har en *chargé d'affaires* kvar här.

Brown Han kan inte göra mycket.

Jones Det räcker med att han finns. Vad dricker ni?

Brown Rom, den bästa i Karibien på Haiti.

Jones Den får duga. (*Brown ger Joseph ett tecken, som blandar en grogg åt Jones.*)

Brown Men hur kom du ut?

Jones Jag är van. Man har sina gamla rutiner. Lite pengar under bordet och en notis till en sergeant. Nu börjar jag på ny kula. Det är bara att sätta i gång.

Brown Med vad?

Jones Ni får se.

Smith (kommer ner igen) Jag tyckte väl jag hörde vännen Jones röst här nere. Välkommen tillbaka till verkligheten.

Jones Tack. Det var bara en temporär utflippning.

Smith Du tycks ha fått dig en del ärr genom slaget.

Jones Det går över. Lite motstånd höjer bara kampviljan.

Smith Så ska det låta. Jag försökte lägga in ett ord i er sak i egenskap av presidentkandidat.

Brown Det var säkert det som hjälpte.

Jones Jag måste dock tyvärr göra er besviken, Brown. Jag kan inte bo i ditt fina hotell.

Smith Synd, för det är ett prima ställe, med swimmingpool och allt.

Brown Det finns säkert bättre ställen.

Jones Jag måste hålla mig närmare staden då nya spännande affärer kräver min närvaro där.

Brown Utan tvekan.

Mrs (kommer ner) Tiggaren tycks vara borta ur swimmingpoolen.

Brown Ja, de brukar aldrig stanna länge.

Mrs Jag hoppas han fick något i krävan innan han gick.

Brown Det fick han säkert.

Smith Men vem är detta? (*En ny dam uppenbarar sig.*)

Brown Martha!

Martha Jag hörde att du kommit tillbaka. Angel har fått påssjukan.

Brown Så tråkigt!

Jones Vem är angel?

Brown Hennes son. Det här är Martha Pineda, hustru till generalkonsuln för Argentina här i Port-au-Prince. De latinamerikanska staterna har fortfarande sina beskickningar kvar i Haiti och åtnjuter god status.

Mrs Så tråkigt för er son!

Martha Ja, han lider ohyggligt. Du tycks plötsligt ha fått hotellet fullt av gäster, Harry.

Brown Det är för mycket sagt. Jones bor inte här ännu, och paret Smith är de enda gästerna. William Smith är före detta presidentkandidat.

Martha Så spännande!

Smith Inte nu längre.

Brown Numera verkar han på heltid mest för spridandet av vegetarianismens hälsosamhet.

Mrs Det är vår mission i världen.

Martha Så spännande!

Mrs Ja, det är verkligen mycket spännande.

Martha Jag kan inte stanna längre. Jag måste hem till min sjuke son. Jag visste inte du hade hotellet fullt av gäster.

Jones Låt oss inte hindra.

Mrs Vi skulle just dra oss tillbaka. Kom, William.

Jones Vi ses, Brown. Jag pyser.

Brown Lycka till med dina affärer.

Jones De lyckas alltid till en början. (*avviker*)

Martha Jag trodde aldrig du skulle komma tillbaka.

Brown Doktor Magiot varnade mig. Han var här nyss.

Martha Men du kom tillbaka. Du vågade.

Brown Jag hade inget val. Jag kunde inte sälja hotellet i Amerika.

Martha Du skulle ha sålt det till Marcel medan han ännu levde.

Brown Ja, det rådde mig då även doktor Magiot till. Även till vrakpris hade det varit en god affär.

Martha Vad är den där Jones ute på för affärer?

Brown Ingen vet. Eftersom han nu tycks ha kommit på god fot med militärerna misstänker jag skumma vapenaffärer.

Martha Det kanske han också har sysslat med tidigare.

Brown Åtminstone något i den stilen.

Martha Tänker du stanna nu?

Brown Det är frågan. Det får bero på omständigheterna. När jag kom hem väntade mig ett lik i swimmingpoolen.

Martha Var det tiggaren som amerikanskan tyckte sig se?

Brown Det var före detta hälsominister Philipot.

Martha Som ingen vet vad som hänt honom? Som sägs bedriva något projekt i norr eller vara försvunnen i söder?

Brown Just han. Doktor Magiot hjälpte mig städa upp. Det är inte bra med lik i swimmingpoolen när man får sina första gäster på flera månader och de dessutom är amerikaner, i synnerhet inte om det är ett självmord där offret skurit upp sina egna ådror.

Martha Vad hade han gjort?

Brown Han lär ha inkompetensförklarat Doc Duvalier som läkare.

Martha Då blir han aldrig begravnen.

Brown Nej, om ens hans lik någonsin hittas.

Martha Jag är ändå glad att du kom tillbaka. Säg bara inte att det var för min skull.

Brown Det var för din skull. Har din man någonsin genomskådat oss?

Martha Han bryr sig inte. Han har slutat bry sig för något. Han vill bara bort härifrån, men det är svårt att hitta ett annat konsulat efter Haiti.

Brown Han är inte ensam. Alla de beskickningar som sparkats ut ur landet kan nog beteckna sig som lyckliga.

Martha Jag har längtat efter dig.

Brown Det är ömsesidigt. Vi har flera rum lediga. Har du tid? Vågar du?

Martha Vi har lyckats förut med kort varsel och inom snäva ramar.

Brown Då har vi vårt rätta tillfälle nu. Kom! (*tar med henne ut. Joseph städar upp efter drinkarna.*)

Scen 3. Ett lokalt ställe av tvivelaktig natur, närmast voodoo-nattklubb.

Jones Så trevligt att få se er på ett sådant här ställe!

Smith Min fru ville gärna ta lokallivet i skärskådande, även om hon redan har sett tillräckligt.

Jones Vad menar ni? Har ni blivit besvikna?

Smith Om. De är inga idealister här precis, och min fru och jag är renodlade idealister. Här finns ingen grogrund för renodlad vegetarianism. Vi kommer troligen snart att återvända med vår mission ofullbordad.

Jones Men jag trivs bra här. För mig är det paradiset. Jag har kommit i smöret och fått en egen svit på Club Creole, det mest extrema stället i stan, där bara regeringens hedersgäster får bo och det gratis. Jag får allting serverat för mig inklusive alla nattklubbens flickor. Inom kort har jag genomfört min lycka.

Smith Jag skulle akta mig om jag var ni.

Jones Akta mig för vad?

Smith För att ha någonting med regeringen att göra. De är gangsters allihop. De lever på att utsuga landet genom utpressning, förtryckarvåld och parasitism. Vi var bjudna som gäster ut till den nya huvudstaden Duvalierville, en tänkt motsvarighet till Brasilia. En spökstad. En monstruös spökstad av nakna skelett till omänskliga monsterbyggnader där ingenting fungerar. Vi såg bara en levande människa där. Han var en krympling och tiggare, och när jag gav honom pengar mördade chauffören honom. Min fru såg en begravning. Det var den avlidna hälsoministern, och hans liktåg följdes av hans änka och barn. Det stoppades, soldater slog sönder libbilen och försvann med kistan.

Jones Naturligtvis är det en skurkstat, men man måste ge dem en chans. Annars blir de aldrig bättre.

Smith Det har min hustru också alltid trott på ända tills hon kom hit. Om ni är betänkt på att göra affärer med dem skulle jag tänka mig för två gånger och dra mig ur illa kvickt om det fanns någon chans.

Jones Det är det som är problemet. Det finns ingen chans. Jag har bundit mig och måste fullfölja affären.

Smith Jag beklagar er. Vi kom lyckligtvis aldrig så långt. Den nya hälsoministern backade direkt när det blev tal om vegetarianism, den enda sanna vägen till hälsa. För en sådan regering finns det inget hopp.

Jones Brown blir besviken. Ni var hans trumfäss som hedersgäster. Det är inte alltid det kommer en amerikansk presidentkandidat till Haiti.

Smith Hans hotell lär stå tomt efter oss. Jag hoppas han slipper bråk med de odrägliga polisöversittarna.

Jones Jag ska göra vad jag kan för att skydda honom.

Smith Ni borde mera tänka på er egen säkerhet. Har man syltat in sig med det där sällskapet är man mera utsatt än i händerna på gorillor.

Jones Tack för varningen, men jag brukar klara mig.

Smith Vad ni än gör, så försök inte lura dem.

Jones Varför inte? Om de är sådana skurkar som ni påstår kan de ändå inte sitta länge vid makten. Diktatorer är till för att störtas, och jag har alternativa affärer på gång.

Smith Får man fråga av vad slag?

Jones Hederliga affärer. Vapen till rebellerna.

Smith Och ni underhandlar med Tontons Macoute samtidigt?

Jones Det ena utesluter inte det andra.

Smith Det förvånar mig att ni överlevt så här länge.

Jones Har man överlevt alls kan man alltid överleva lite till.

Smith Så länge det går.
Jones Livet tar aldrig slut.
Smith Jag kan bara önska er lycka till.
Jones Ni också, även om ni bestämt er för att ha gett upp.
Smith Vi ger aldrig upp den goda saken. Problemet är att här på Haiti finns bara onda saker.
Jones Jag tror det var värre i Kongo.
Smith Gjorde ni affärer där?
Jones I Stanleyville och Leopoldville, men jag kom i alla fall undan med livet i behåll.
Smith Men affärerna lyckades inte?
Jones Inte direkt.
Smith (*reser sig och går, tar kamratligt Jones om skuldran till avsked.*)

Scen 4. Hotellet.

(Ett band Tontons Macoute har slagit sig ner i fåtöljer i salongen och verkar ha beslagtagit hela hotellet, alla i svarta glasögon, deras enda uniform, flera med dragna skjutvapen.)

Brown (*kommer ner i morgonrock och tofflor*) Får jag veta anledningen till denna våldgästning så tidigt på morgonen?
Concasseur Sitt ner! (*pekar på honom med revolvern*)
Brown Vad söker ni efter? Vi har inga flyktingar här. Ert folk väsnas så de kan väcka de döda. Och jag har gäster, som är lugnast sovandes.
Concasseur Håll käft! Vad vet ni om överste Jones?
Brown Ytterst litet.
Concasseur Philipot var här.
Brown Var han? Vilken av dem?
Concasseur Båda! Både den oskadliggjorde hälsoministern och hans brorson!
Brown Det hade jag ingen aning om.
Concasseur Innan brorsonen kom hit var han uppe hos överste Jones. Vad ville han överste Jones?
Brown Hur skulle jag kunna veta det?
Concasseur Ni vet allt!
Brown Nej, jag vet ingenting. Fråga överste Jones om vad ni vill veta. Han är ju en god vän med er numera.
Concasseur Vi litar inte på honom. Vi litar inte på vita män. Vi använder dom bara.
Brown Så synd då att jag är oanvändbar.
Concasseur Är man oanvändbar här i landet och inte samarbetar ändå vet ni vad som händer honom. Var är Joseph?
Brown Jag vet inte.
Concasseur Varför är han inte här?

Brown Jag vet inte.

Concasseeur Ni var tillsammans med honom i natt. Ni bevistade samma voodooorter tillsammans med unge Philipot.

Brown Ja, jag körde dit med Joseph men kom ensam tillbaka.

Concasseeur Varför?

Brown Föreställningen äcklade mig.

Concasseeur Ni hade ett möte med rebellerna.

Brown Aldrig i livet. Vad vill ni egentligen? Vad är anledningen till er våldgästning?

Concasseeur En polisstation blev anfallen i natt klockan fyra. En man dödades.

Brown Jag låg i min säng före fyra. Varför blev bara en dödad? Flydde de övriga?

Concasseeur Ja. Vi ska ta i tu med dem senare. Men varför har inte Joseph kommit hem? Någon kände igen Philipot vid seansen. Han har inte heller kommit hem. När såg ni honom senast? Var?

Brown På seansen. Vi talade inte med varandra.

Concasseeur Men du tycks känna honom och väl liksom du kände hans farbror den oskadliggjorda hälsoministern. Han kom väl hit innan han försvann och hittades som lik?

Brown Jag var inte ens på hans begravning.

Concasseeur Hans begravning inställdes. Det var kanske därför ni inte gick dit.

Brown Nej, jag varnade till och med mina gäster för att gå dit, men de gick dit ändå och bevittnade rena likplundrarorgien.

Concasseeur Det fanns inget lik i kistan. Det var ett bedrägeri. Vi konfiskerade stulna tegelstenar.

Brown Så er socialminister Philipot kanske ändå inte är alldeles död?

Concasseeur Vad vet ni om saken?

Brown Som jag sade: ingenting.

Concasseeur Lögn. Ni vet allt och vill därför inte tala. Ni vet var både Philipot och överste Jones finns. Slå till honom, Marlou. *(En polis ska just slå till Brown när Mrs Smith uppenbarar sig i morgonrock.)*

Mrs Så osmakligt, så ytterst osmakligt! Hur understår ni er att klampa in i ett privat hem bara för att slå sönder inredningen, väcka hotellgästerna och misshandla husets ägare? Att ni inte skäms! Visserligen syns det på er att ni är negrer, men till och med i Amerika är de inte enbart barbarer. Vad har ni för mandat och fullmakt, om ni är poliser? Fram med era direktiv!

Concasseeur (till Brown) Vem är hon? En gammal filmstjärna?

Brown Hustrun till Presidentkandidaten, som bor här.

Concasseeur Vad då för en presidentkandidat?

Brown Han ställde upp i valet mot Truman 1948.

Concasseeur Vi vill helst inte ha ner honom också. Ni klarar er den här gången, Brown, men vi återkommer. *Salut!* Kom, gossar! Vi hittar ändå ingenting här utom galna tanter och gamla spöken. *(ger sig av med gänget)*

Mrs Vilket gangstergäng! Hela landet är bara en enda svart gangstermaffia.

Brown Det går över, även om det kan ta tid.

Mrs Vi har fått nog. Vi flyger ut så snart vi kan.

Brown Redan? Så tidigt?

Mrs Vi har stannat här alldeles för länge. Vi borde ha förstått att i en diktatur är allting hopplöst från början.

Brown Det hade kunnat vara ännu värre.

Mrs Vilken optimist! Jo, jag tackar! Så vitt jag har kunnat bedöma situationen rätt, så hade det faktiskt inte kunnat vara ännu värre.

Smith (kommer ner i morgonrock) Fick du bort bråkstakarna, älskling?

Mrs Åtminstone tillfälligt. Jag har just kungjort för herr Brown att vi ämnar lämna landet fortast möjligt.

Smith Är ni klok satsar ni på samma enda tänkbara lösning.

Brown Ni glömmer att jag är bunden till mitt hotell och till mitt ansvar.

Smith För vad? För det här misslyckade, självdestruktiva, galna helveteslandet?

Brown Nej, för mitt hotell, min personal och mina vänner här. Kanske även för major Jones.

Smith Om ni inte lämnar landet frivilligt kommer ni att tvingas till det. Det är min fasta övertygelse.

Brown Vi får se. Jag beklagar att er morgon stördes. Om jag kan undvika det skall det inte hända igen.

Smith Det händer igen. Lita på det. Och nästa gång finns inte min hustru här att försvara er. – Gertrude, gå upp och lägg dig igen och sov vidare. Faran är över nu.

Mrs Nej, William. Faran är aldrig över. Den kommer alltid tillbaka. (*går upp igen*)

Smith Har du träffat Jones?

Brown Nej.

Smith Jag är orolig för honom. Vi kan lämna landet utan svårigheter, men han kommer att få svårigheter.

Brown Varför det? Han tycks ju alltid ha klarat sig.

Smith Tror du verkligen att han är major? Han tycks ha inbillat de där gangstrarna att han är överste.

Brown Jag tvivlar på att han haft något militärt förflutet över huvud taget. Han tycks i allt vara motsatsen till soldat och definitivt omöjlig som sådan.

Smith Precis min mening. Men han har inte genomskådat gangstrarna. Det har jag. Han tror han kan lura dem.

Brown För mig får han gärna lura dem hur mycket han vill. De förtjänar inte bättre.

Smith Men det är riskabelt. De är värre än djur.

Brown Jag vet. Jag känner dem.

Smith Jag kan inte säga hur besviken jag är på det här landet och dess människor. Jag kom hit enbart med en god vilja för att bara göra gott, och allt jag finner är en ingrodd hopplös animalisk envis ondskas, som antingen bara frossar i den egna olyckan, som alla lemlästade tiggare här, eller njuter av att förvärpa den för alla andra, som den allsmäktige landsfadern, den på livstid krönte världsvälgöraren Papa Doc, som är som en grotesk förvridning av en diktator. Jag visste att Hitler och

Stalin var historiens värsta, men Papa Doc Duvalier är som ett vanskapt missfoster till avläggare av dem, som om han kommit till världen bara för att bevisa monstrositeten i all diktatur. Den kan inte överleva då den så länge den lever bara kan leva på missbruk. Om Haiti har lärt mig något så är det den absoluta nödvändigheten i att bekämpa och utrota alla diktaturer med vilka medel som helst.

Brown Denna råkar vara värre genom att det är en svart diktatur.

Smith Jag var aldrig rasist innan jag kom hit, men jag har dess värre fått konstatera för mig själv att jag nu hädanefter är en absolut rasist. Ni har rätt. Det att det är en svart diktatur gör saken värre. Jag har föga hopp om alla de nya afrikanska staterna som nu ska bli till att bli självständiga och därmed återgå till alla sina gamla stamkrig. Så länge kolonialmakterna behärskade dem var det ordning och reda på dem, men nu kommer den ena efter den andra av dem att förfalla till fullständigt korrumperade diktaturer. Jag har inget hopp om det svarta Afrika, särskilt inte efter Kongokrisen. Alla vita som åkte dit för att försöka ordna upp kaoset kom tillbaka som absoluta rasister. Afrika har två världshav omkring sig utom Röda Havet och Medelhavet, men de kom sig aldrig för att försöka navigera. Det gjorde bara fenikier, österlänningar och européer.

Brown Betecknar ni er som europé fast ni är amerikan?

Smith Alla amerikaner kommer från Europa, utom de färgade, som kommer från Afrika genom onaturlig transplantering. Europa har sluppit sådant.

Brown Jag beklagar att ni lämnar oss.

Smith Jag beklagar att ni måste stanna kvar. Men det är ert eget val.

Brown Jag hade alltid ett morbidiskt intresse för primitiv dramatik och mänsklig spänning. Jag vill gärna se slutet på dramat här.

Smith Jag hoppas ni överlever det.

Brown Jag har Jones här som får instruera mig i hur man överlever.

Smith Tror ni han överlever?

Brown Han har överlevt hittills.

Smith Han förlitar sig på lyckan och har inget annat att förlita sig på.

Brown Då är man åtminstone optimist. Det kan räcka hur långt som helst.

Smith Ja, den räcker ända tills den av naturliga skäl övergår i pessimistisk realism. Jag beklagar, Brown, men vad gör vi positiva konstruktivister här i denna värld av global destruktion egentligen? Har vi någonting här att göra utom att bjuda pärlor åt svin, som bara får dem att försvinna i deras lort? Jag måste tyvärr misströsta om hela mänskligheten. Vi fick en chans till omstart efter det andra världskriget, det såg ganska ljusst ut under 50-talet som om vi verkligen kunde lyckas bärga oss, men så sköts Kennedy. Vietnamkriget trappades upp och förstörde Amerikas goda rykte och beundrade status i världen, även fredsaposteln Dag Hammarskjöld likviderades, och nu drar kineserna i gång en kulturrevolution genom vilken allt gammalt förintas, all kultur, tradition, religion och historia, genom den valiga kinesiska kejsarvansinnessysterin, som inleddes redan när den förste kejsaren för mer än 2000 år sedan lät bränna alla böcker för att få historien att börja med honom.

Jones (knackar på rutan) Psst!

Smith Här är nu din vän Jones. Jag antar han har råkat i kläm. Ta hand om honom. Vi packar och ger oss av. (*går*)

Brown (släpper in Jones) Vad har nu hänt?

Jones De har kommit på mig. De är efter mig. Jag måste gömma mig.

Brown Det går inte här. Men du är ju brittisk medborgare. Vår *chargé d'affaires* måste kunna skydda dig.

Jones Brittiska ambassaden är omringad och bevakad. Jag är efterlyst. Ändå lyckades jag inte lura av dem en enda gourdes.

Brown Men du levde gott på deras bekostnad, och det är illa nog för att du aldrig ska bli av med dem.

Jones Varför ville Smith inte se mig?

Brown De ger sig av. De har fått nog av allt i det här landet.

Jones Inte så konstigt.

Brown Den enda säkra fristad jag kunde tänka mig åt dig vore den argentinska ambassaden. Jag känner ambassadören väl. Hans fru är en god vän till mig. Men vi måste smugla dig dit. Kan du klä ut dig till kvinna?

Jones Jag har varit med förr. *Medea* då, båten som vi kom med?

Brown Man måste ha utresetillstånd för att komma ombord. Det får du aldrig.

Jones Nej, jag är rädd för det. Då prövar vi din nödlösning.

Brown Tyst! Jag hör någon komma.

Jones Det måste vara en väldigt diskret person.

Brown (reser sig när han känner igen gästen) Ni är alltid välkommen, doktor Magiot.

Magiot Jag hörde att din vän Jones råkat i onåd och ser att han är här. Jag är rädd att vi delar samma livsfara.

Brown Men ni är ju enbart läkare och outhärlig då det finns så få kvar.

Magiot Även jag har stått i kontakt med Philipot. Det är ett brott här i landet just nu som mest omedelbart leder till dödsstraff.

Jones Han är ju bara en vanlig yngling.

Magiot Nej, major Jones, han är brorson till förutvarande socialministern, som nyligen skar ådrorna av sig i herr Browns swimmingpool.

Jones Var det det han gjorde? Så pinsamt för er, Brown.

Brown Det kunde inte bli pinsammare. Vad är ert ärende, doktor? Vi tänkte just smugla över major Jones till den argentinska ambassaden.

Magiot Han gör klokast i att sedan stanna där så länge som möjligt och helst inte lämna den förrän doktor Duvalier är störtad.

Jones Ni tror vi kan störta honom?

Magiot Vem som helst kan störta honom när som helst. Det är oundvikligt. Han är sådan och ber om det med varje övergrepp han begår, och han begår sådana hela tiden oavbrutet, då han lever på det. Hans största skräck är att förlora det onda initiativet.

Brown Ni själv då, doktor?

Magiot Jag måste sköta om mina patienter. Har ni inte haft påhälsning av Tontons Macoute?

Brown Mrs Smith räddade mig. Hon ingrep som gudinnan Nemesis själv just när de skulle till att göra processen kort med mig.

Magiot För att ni kände Philipot?

Brown För att jag kände Jones.

Magiot Ni måste ha förolämpat dem något alldeles kolossalt, major Jones. Lyckades ni sälja obefintliga vapen till dem?

Jones Jag kom aldrig så långt, men det var nära att jag hade lyckats.

Magiot Det är det enda någon gör pengar på här i landet, att sälja vapen till diktaturen. Att då lura dem med falska vapen är säkraste sättet att få samma respass som förre socialministern Philipot. Ändå gör de flesta vapenförsäljare just det och kommer undan med det. Därför är regimen så hysteriskt desperat.

Jones Synd att jag inte lyckades delta i den framgångsrika klubben.

Smith (kommer ner, klädd) Är ni kvar ännu, Jones? Så trevligt att få se er än en gång.

Jones Jag trodde ni aktade er för att få se mig mera.

Smith Tvärtom. Vi hade en upprörande scen här i morse, min fru hade redan bestämt oss för att lämna landet, men den där polisens osmakliga fasoner ingav henne en värre avsky för allt vad diktatoriskt övervåld heter än vad hon trodde hon var förmögen till. Vi började packa genast.

Magiot Jag hoppas det faktum att både diktaturen och Tontons Macoute är svart Inte bidrar till era eventuella rasistiska fördomar.

Smith Dem har vi haft nog av redan i Amerika, men min fru får tala för sig själv. Här är hon nu.

Mrs Jag hörde att major Jones är tillbaka på besök. Jag hoppades just åtminstone få kunna ta farväl av er på ett anständigt sätt.

Smith Frågan är just om något kan vara anständigt i detta land.

Magiot Madame, ert land betraktar detta lands regim som ett bålverk mot kommunismen och beskyddar därmed dess diktator. Jag skäms inte för att medge att jag är, som ni benämner det, kommunist och har samröre med bergsgerillan och dess ledare den unge Philipot. Samtidigt praktiserar jag som läkare och vägrar överge mina patienter fastän jag vet att regimen är ute efter mig. Jag väntar mig att bli mördad av Tontons Macoute när som helst som alla andra anständiga personer här i landet. Så försöker jag leva ett anständigt liv mot alla odds.

Mrs Ni är en hjälte.

Magiot Tack, madame, men jag är bara en ärlig läkare.

Brown Vi måste få Jones härifrån innan Tontons Macoute gör en ny våldgästning.

Mrs Kan vi vara till er hjälp?

Jones Tack, Mrs Smith, men jag har min egen dam som hjälper mig.

Brown Vi tänker smugla över honom förklädd till kvinna.

Mrs Så originellt! Lycka till!

Smith Det är bäst vi går upp och fortsätter packa, älskling.

Mrs Vänta litet. Jag vill resonera färdigt med herrarna först. Så bråttom har vi inte.

Jones Vart tänker ni flyga? Hem till Wisconsin?

Smith Vi tänkte stanna ett tag i Santo Domingo och se oss omkring.

Jones Tidigare Ciudad Trujillo tills för några år sedan.

Brown Kände du den diktatorn också?

Jones Han var rena söndagsskolan mot den svarta regimen här. Trujillo älskade åtminstone flickor.

Brown Vi vet ingenting om Papa Docs kärleksliv.

Magiot Troligen har han inget.

Mrs Jag har hört att han ägnar sig åt voodoo i stället.

Brown Ja, han lär samla på lik i källaren. Förra hälsoministern finns säkert där, om han inte är aktiv som zombie.

Magiot De brukar skära huvudet av dem först för säkerhets skull.

Mrs Hur kunde en sådan människa över huvud taget bli politiker och sedan maktfullkomlig som diktator?

Smith Han började som läkare, kära du.

Mrs Det är ingen ursäkt.

Brown Ämnar ni försöka grunda någon vegetarisk koloni eller cell i Santo Domingo?

Smith Vi ämnar se oss omkring efter möjligheter.

Mrs Jordmånen är säkert bättre där än här.

Magiot Var det för att ni var vegetarianer som ni förlorade presidentvalet 1948?

Mrs Inte enbart. De som har rätt och vet att de har rätt seglar alltid i motvind och kommer aldrig ända fram, men de vet ändå att de har rätt.

Magiot Vad är rätt? Är det lagen eller samvetet?

Mrs Naturligtvis har samvetet alltid rätt. Lagen manipuleras alltid då den inbjuder till det genom blind formalism och mångtydighet i tolkningarna. Vem som helst kan få lagen till vad han vill. Ju fler lagar, desto större kriminalitet och orättvisor. Lagen är en blind robot som det är lätt att mixtra med så att den går mot all rimlighet och självklarhet och kör över samvetet och därmed blir ett omänskligt monstrum av automatik. Det är Orwells 1984 i ett nötskal: ett omänskligt robotsystem som högsta auktoritet. Det är den moderna tidens helvetiska slaveri.

Magiot Är det det ni vänder er emot?

Mrs Om man vet vad som är rätt är det inte fel att göra det.

Magiot Vegetarianism?

Mrs Man kan alltid börja där. Det är ett bra utgångsläge.

Brown Ska vi börja styra ut dig i dina klänningar, Jones?

Jones Ja, det är väl lika bra. Vi måste ju komma iväg någon gång.

Smith Ju förr, desto bättre. Hur var det med packningen, Gertrude?

Mrs Det är inte så mycket kvar.

Magiot Jag hoppas få se er alla i Haiti än en gång under bättre omständigheter.

Smith Gärna, om Browns hotell finns kvar då. Läget är ypperligt. Det enda som störde paradiset var politiken.

Jones Det är alltid så. Så var det i Burma, och så var det i Kongo. Politiska makter forcerade fram deras självständighet, och så blev de diktaturer som gick under i våld och kaos. Under kolonialväldena rådde åtminstone ordning och rättvisa.

Magiot Så Haiti borde ha förblivit under fransmännen?

Jones Naturligtvis. De hade det bra här under Alexandre Dumas pappa.

Magiot Det blir svårt att återgå till den ordningen.

Jones Men medge att den var bättre än dagens.

Magiot Dagens är ingen ordning, bara voodoo och skräck.

Jones Ändå trivs jag här. Jag skulle gärna hjälpa till med att frälsa landet.

Mrs Så talar en sann vegetarian.

Jones Det var inte det jag menade. Karibiens frälsning ligger nog snarare enligt min mening i rommen.

Brown Så talar en realist.

Martha (gör entré, till *Brown*) Jag hörde om Jones problem. Han är välkommen hos oss.

Brown Din framtid är tryggad, Jones.

Magiot Som sagt, jag hoppas han stannar där så länge som möjligt för sin egen skull.

Martha Du kommer aldrig att sakna sällskap.

Jones Det finns alltid en väg vidare och en utväg ur alla bedrövligheter. Det är vad jag alltid har sagt. Man klarar sig alltid om man bara vill.

Smith Det tror jag också.

Magiot Din man kan inte råka i diplomatiskt trassel med regeringen för att han inhyser en persona non grata?

Martha Den risken tar han.

Brown Blir det problem får vi smugga ut Jones över gränsen. Du känner ju Philipot, doktor Magiot.

Magiot Han kan säkert hjälpa er, och han skulle gärna lära sig något av major Jones om gerillakrigföring.

Jones Jag tar mig gärna an proselyter. Ge mig bara en handfull frivilliga, och vi går fram genom landet som en dos laxermedel.

Brown Det är bäst vi smugglar ut dig genast. Martha får hjälpa till. Du får spela hennes sällskapsdam.

Jones Vilket nöje!

Smith Och vi får fortsätta förbereda vår avresa. Kom, Gertrude. Vi lämnar ett gott sällskap men i gott sällskap.

Mrs Håll ställningarna, gossar! En dag skall vi segra!

Jones Absolut.

Brown Kom, Martha och Jones. Lycklig resa, herr presidentkandidat med fru. Tag hand om dig, Magiot.

Magiot Det gäller oss alla. (*Alla de andra går.*) Jag tvivlar på att någon kommer tillbaka till detta hotellet mer. Hemma hos mig väntar kanske Tontons Macoute på att få skjuta ner mig för "motstånd mot polis". Det är så de gör. Här kan man faktiskt gömma sig, som förra hälsoministern, men nu finns det ingen kvar här som skulle försöka bli av med en. Jag stannar här tills vidare, så får vi se. Här finns ju fortfarande rom i överflöd, och köket har ett välförsett skaffereri. Det är bara att göra det bästa av saken, hålla till godo och hålla fortet och övervintra. Det enda som kan

få mig ut härifrån vore en patient, och då får jag acceptera det, även om både patienten och jag blir skjutna på kuppen. Endast en patient skulle jag ännu kunna finna mig i att dö för här i världen.

(slår sig till ro med en ordentlig grogg. Ridå.)

Jag har aldrig försökt dramatisera Graham Greene tidigare fastän han alltid hört till mina favoritförfattare – vid femton läste jag allt av honom. Efter att romanen "Komedianterna" publicerats gjordes det en film på den med Richard Burton, Alec Guinness, Elizabeth Taylor, Peter Ustinov och James Earl Jones, och Graham Greene fick själv skriva manuset. Han valde att ändra ganska mycket i sin roman. Den innehåller till exempel en lång intressant återblick i Browns liv (kapitel 3 i första delen) som helt saknas i filmen. Konsuln ges i filmen en mycket större roll än vad han har i boken, där han bara förekommer skymtvis, och avslutningen i Santo Domingo (kapitel 4 i del 3) saknas helt i filmen. Annars håller sig filmen mer än troget till boken och lyckas accentuera de viktigaste scenerna till dramatiska och effektiva höjdpunkter, främst voodooseansen. Graham Greene måste ha varit nöjd med filmen, som fick fram just vad han ville få fram. Det enda filmen direkt saknar, som boken ger, är det fullständiga porträttet av Jones. Alec Guinness är perfekt i rollen, ingen hade kunnat göra den bättre, men boken ger ändå ännu mer.

Jag har valt att avsluta min dramatisering innan thrillerfinalen börjar med flykten upp i bergen och gerillaäventyr utom ond bråd död, för en pjäs kan inte återge sådant. Jag väljer att skiljas från Graham Greenes komedianter medan de ännu lever och har hälsan och innan någon av dem lämnat in på ett eller annat sätt. I boken dör många, och självmordet i swimmingpoolen är bara inledningen. Graham Greene åstadkom ett mästerverk av komedi med mörk tragisk bakgrund, och jag har valt att hålla fast vid komedin och vägra att acceptera att den är över hur mörk och tragisk bakgrunden än är.

En kuriositet: Artur Lundkvist i Svenska Akademin anbefalldes en gång att pestflaggan skulle hissas när det spelades Graham Greene på Dramaten. Han tyckte inte om Graham Greene och bidrog till att han aldrig fick Nobelpriset. Jag undrar vad Artur Lundkvist hade tyckt om min dramatisering av "Komedianterna". Kunde verkligen till och med de ha misshagat honom?

Sarfsalö, 12-15.6.2016